

виявляють стійкий характер протікання дії, а операціональні – свідчать про стереотипність мислення особистості.

Зазначимо, що до основних методів формування пізнавального інтересу до навчання у студентів вищих навчальних закладів зокрема належать: дискусія, диспут, словесні, практичні і наочні методи, репродуктивні методи, пошукові методи, відео методи, організування семінарів-дискусії, проведення ділових, дидактичних, пізнавальних та рольових ігор, аналізування авіаційних пригод, прослуховування аудіо записів та перегляд відео сюжетів, спрямованих безпосередньо на майбутню професійну діяльність, застосування проблемно-пошукових методів, які є надзвичайно цінними в створенні позитивних мотивів навчання, включення учнів у ситуацію особистого переживання успіху в навчанні та інші ситуації емоційно-моральних переживань (зокрема, задоволення, радості, здивування тощо), а також метод опори на здобутий життєвий досвід [3, с. 87].

До методів емоційного стимулювання щодо навчання також відноситься прийом створення ситуації зацікавленості, тобто, використання цікавих для студентів прикладів, парадоксальних фактів, а також проведення різноманітних дослідів. Виробити мотивацію та інтерес до навчання також допоможуть цікаві аналогії, а саме, зіставлення наукових та життєвих тлумачень окремих природних та суспільних явищ.

Таким чином, підводячи підсумки, слід зазначити, що одним із найголовніших факторів забезпечення конкурентоспроможності країни на світовому рівні є саме підвищення якості підготовки фахівців та формування в них позитивної мотивації до майбутньої професії. При цьому її формування не можливо без стійкої мотивації до навчально-пізнавальної діяльності, що пов'язана з напрямком професійної діяльності, яка здійснюється завдяки педагогу. Тож педагог під час навчання студентів авіаційних та технічних вузів повинен враховувати інтерактивні методи навчання, використовував сучасні способи до зацікавлення вивчення навчальних дисциплін. Зокрема, потрібно наполегливо готуватися до лекції, впроваджуючи у неї різноманітні методи задля мотивації студентів вищих навчальних закладів.

Висновок. Зокрема, наукова новизна одержаних результатів дослідження полягає в тому, що у статті визначено і обґрунтовано різноманітні методи мотивації студентів авіаційних та технічних вузів, наведено педагогічні умови активного формування мотивів навчально-пізнавальної діяльності молоді та проаналізовано підготовку педагога до навчального процесу.

Список бібліографічних посилань

1. Віннікова Л. Ф. Деякі напрямки гуманізації фахової підготовки студентів вищих навчальних закладів. *Наукові записки НДУ ім. М. Гоголя. Серія: Психолого-педагогічні науки*. 2014. № 5. С. 130–132.
2. Козловська І. М., Стечкевич О. О. Інтеграція змісту природничо-гуманітарного компоненту у підготовці майбутніх фахівців технічного профілю. *Молодий вчений*. 2018. № 8. С. 150–153.
3. Плачинда Т. Професійна підготовка фахівців авіаційної галузі: зарубіжний досвід. *Науковий вісник Льотної академії. Серія: Педагогічні науки*, 2017. № 2. С. 152–160.

Одержано 16.11.2020

УДК 82.09

Наталія Андріївна КОБИЛКО,

кандидат філологічних наук,

старший викладач кафедри соціально-гуманітарних дисциплін факультету № 6

Харківського національного університету внутрішніх справ;

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8123-4156>

СПЕЦИФІКА ЗЛОЧИНУ ЯК ЖАНРОВА ОСОБЛИВІСТЬ ТРИЛЕРУ

Питання жанрових особливостей трилеру на сьогодні залишається актуальним. Дослідники розглядають його в розрізі детективної літератури, у контексті масової, а також як явище літератури жахів. У Літературознавчій енциклопедії знаходимо таке визначення: «Трилер – жанр кіно

та літератури, в яких специфічні засоби повинні викликати у глядачів або читачів почуття співпереживання, пов'язане з емоціями тривожного очікування, невизначеності, хвилювання чи страху» [2, с. 499].

Ми можемо зазначити, що жанрово трилер дуже подібний до пригодницької літератури, адже в основі сюжету знаходиться таємниця, яку головний герой має розкрити. У той же час трилер розрахований на загострення почуттів читача, тому досить часто автор подає неочікуваний фінал, будує текст на контрастах. Сюжет трилеру розгортається за схемою: злочин, його розслідування, викриття злочинця. У тексті розповідь здебільшого ведеться від імені жертви або злочинця. Прикметною рисою цього жанру є затягування драматичної паузи, що викликає в читача нервову напруженість, тривогу очікування, неспокій. Таким чином, у цьому аспекті трилер за жанровими характеристиками наближається до готичного роману.

Оскільки в основі сюжету лежить розкриття злочину, то деякі літературознавці, такі як О. Анциферова, Б. Брехт, Я. Маркулан, не відокремлюють трилер від детективної літератури. Проте А. Охріменко стверджує, що «хоча детектив і трилер багато в чому схожі, основною їх відмінною рисою є композиція сюжету: в детективі дія в часі рухається назад, до розгадки, тоді як в трилері – вперед, до катастрофи» [1, с. 396]. Інші дослідники, зокрема О. Малахов, схилиються до думки, що трилер споріднений із горором – літературою жахів, яка останнім часом є надзвичайно популярною. Проте не варто забувати, що трилер має на меті не лише викликати почуття страху, а й розгадати таємницю, викрити злочин.

На сьогодні виокремлюють такі різновиди трилеру: медичний, історичний, юридичний, пригодницький, політичний, шпигунський, романтичний, психологічний, техно-трилер, трилер-катастрофа [1, с. 396]. Отже, трилер – жанр літератури, що виник унаслідок схрещування архаїчних форм і нових структур.

Композиційно трилер можна поділити на такі частини: скоєння злочину, тобто постановка проблеми; боротьба головного героя з негативним персонажем; розкриття злочину. Важливо пам'ятати, що автори цього жанру розповідь вибудовують, застосовуючи ефекти саспенсу (тривога очікування) та стазису (психологічний ступор). Таким чином досягається максимальний ефект.

Фабула трилеру також досить цікава, адже вибудовується вона в хронологічній послідовності: від моменту злочину й до його розкриття. У той же час автори певною мірою порушують традиційний хронотоп, межу «свій/чужий». «Свій» простір керується законом, правилами, нормами, у «чужому» панує хаос, безлад, аморальність. Тонку межу порушує злочинець, який уносить хаос у гармонійний світ жертви. Події здебільшого відбуваються у темний час доби. Це можуть бути сутінки або глибока ніч. Сюжет твору розгортається динамічно. Оскільки головна увага прикута до відчуттів читача, письменники не перевантажують романи описами, не занурюються в психологію героя-вбивці, навіть обирають прості імена персонажів.

Причину популярності романів-трилерів А. Охріменко вбачає в подвійній фабулі, де присутня фабула злочину та фабула його розкриття. Перша фабула апелює до органів відчуття людини, її психіки. Відповідно до специфіки кожної фабули й зображується головний герой. Так у центрі злочину знаходиться вбивця, маніяк, демонічна істота, а в центрі розслідування – юрист, криміналіст, приватний детектив. Окрім цього, важливим жанровим елементом є пара злочинець-жертва, адже жертва дзеркально відображає злочинця. Останній, як правило, для скоєння злочину обирає тих осіб, якості яких він би хотів мати, якими глибоко в душі захоплюється. Здебільшого злочинець таким чином демонструє свою перевагу над ними, владу над людським життям.

На сьогодні серед зарубіжних авторів трилерів найбільш популярними є С. Кінг, Т. Геррітсен, Ж.-К. Гранже. В українській літературі цей жанр розвивають М. Кідрук, І. Павлюк, С. Пономаренко, А. Кокотюха, П. Кулакова, К. Циганчук, С. Карюк, В. Лис.

Отже, трилер – своєрідний літературний жанр, який поєднав у собі риси пригодницького й готичного романів, детективу, горору, генетично пов'язаний із билиною, чарівною казкою та загадкою.

Список бібліографічних посилань

1. Охріменко А.С. Трилер як тип тексту: теоретичний аспект // Мова і культура. 2011. Вип. 14, т. 5. С. 394–401.

2. Трилер // Літературознавча енциклопедія: у 2-х т. / авт.-уклад. Ю.І. Ковалів. Київ: Академія, 2007. Т. 2. С. 499.

Одержано 16.11.2020

УДК 159.922

Аліна Романівна КОЖУШКО,

кандидат психологічних наук,

завідувач ВП та ППФВ ДУ «ТМО МВС України по Харківській області»

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ОЦІНКИ ТА ПРОГНОЗУ ПРОЦЕСУ АДАПТАЦІЇ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ

Незважаючи на стійкий інтерес до проблеми адаптації та численні дослідження в психології і суміжних науках досі виникає багато питань, пов'язаних з феноменологією, структурою і механізмами, що забезпечують можливість досягнення збалансованості в системі «людина - середовище» в постійно змінюючихся життєвих умовах.

З урахуванням важливості комплексного підходу до багатовимірного явища адаптації, необхідність виявлення динаміки особистісних змін в ході адаптації на різних етапах життєдіяльності індивіда, зупинимося на наступних концептуальних передумов розгляду феномена адаптації.

По-перше, вивчення адаптації має проводитися з позиції її активного носія - суб'єкта адаптації. Як вважає А. В. Брушлинський [3], людина і її психіка - єдина система, в якій саме суб'єкт об'єктивно є підставою всіх психічних процесів, властивостей і станів, взагалі всіх видів своєї активності (діяльності, спілкування і т.д.). У суб'єкті і через нього вони взаємопов'язані і інтегровані воедино, так як є невід'ємними якостями одного і того ж суб'єкта. По-друге, аналіз адаптації має на увазі вивчення усіх вимірів цього комплексного феномена. В якості таких основних вимірів, згідно з концепцією А. А. Реана, А. Р. Кудашева, А. А. Баранова, ми розглядаємо процес і результат адаптації як підстави для формування нових психічних якостей, внутрішніх змін, зовнішнього активного пристосування і самозміни індивіда до нових умов існування [7].

Найбільш складні і різноманітні аспекти, явища адаптації проявляються в багатогранній людській діяльності, в якій можна виділити психофізіологічні, когнітивні і суб'єктно-особистісні (емоційні, мотиваційно-волевие, ціннісно-сміслові, поведінкові) компоненти адаптаційного процесу і, безсумнівно, присутній рефлексивний компонент, відбитий в загальному вигляді в самооцінці особистості. Рефлексивний компонент включає в себе оцінку, як наявного потенціалу, своїх здібностей, так і можливостей їх розвитку; свого минулого, майбутнього і сьогодення; своїх якостей як стабільних і розвиваються рис особистості, як і процесу, так і результату своєї діяльності.

Розуміючи, що адаптація - це процесуальне явище, що протікає як безпосередній процес пристосування до умов зовнішнього середовища, ми зосередили увагу на динамічному аспекті адаптації. У той же час ми розглядаємо здатність до адаптації поліцейських не тільки як індивідуальну, а й як особистісну якість. Б.Г. Ананьїв, А.М. Богомолів, А.Г. Маклаков, А.Н. Леонт'єв, С.Л. Рубінштейн, В.І. Розов та ін [1,6,7]. Вказують на необхідність дослідження феномену адаптації з позиції особистісного підходу. Різні якості особистості можуть мати різний вплив на хід адаптації в залежності від вимог військово-професійної діяльності.

В рамках розглянутої проблеми також дуже важливим є той факт, що особливості нейродинаміки впливають на формування професійно важливих якостей особистості поліцейських. Відомо, що слабкість нервових процесів породжує підвищену тривожність, емоційну нестійкість, знижену активність в діяльності і т.д. Навіть такий важливий для діяльності момент, як формування професійної самооцінки, багато в чому залежить від характеристик нейродинаміки: особи з тенденцією до слабкості нервових процесів відчувають більше труднощів у формуванні адекватної самооцінки, для осіб з дуже високими показниками сили нервової системи підвищена ймовірність встановлення негнучкою неадекватно високої самооцінки [2, с. 55-70].

Функціональна недостатність адаптаційних механізмів і систем частіше в своїй основі має біологічну слабкість нервової системи і рідше - дефекти попереднього соціального формування